

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

תאריך: י"ז טבת, תשע"ב 12/01/2012

סומן: כ-10-8040

לכבוד

ד"ר יובל שטייניץ

שר האוצר

חברי הוועדה להגברת התחרותיות במשק:

מר חיים שני	עו"ד הראל לוקר
יו"ר הוועדה	מנכ"ל משרד ראש הממשלה
מר דורון כהן	מר דוד זקן
מ"מ מנכ"ל משרד האוצר	המפקח על הבנקים
מר גל הרשקוביץ'	פרופ' שמואל האוזר
הממונה על התקציבים במשרד האוצר	יו"ר הרשות לניירות ערך
פרופ' יוג'ין קנדל	עו"ד אבי ליכט
ראש המועצה הלאומית לכלכלה	המשנה ליועץ המשפטי לממשלה
פרופ' דיוויד גילה	פרופ' עודד שריג
הממונה על ההגבלים העסקיים	הממונה על שוק ההון במשרד האוצר
ד"ר קרנית פלוג	
המשנה לנגיד בנק ישראל	
נכבדיי שלום רב,	

הנדון: כהונה צולבת של דירקטורים בגופים פיננסיים וריאליים

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר, (להלן: התנועה) הריני לפנות אליך כדלקמן:

מכתב זה עניינו הפנית תשומת לב הוועדה להגברת התחרותיות במשק לכשלים הקיימים בנושאי כהונת הדירקטורים, ומתן דוגמא אקטואלית בולטת לבעיה שבעירוב פעילויות פיננסיות בריאליות. לכן, נבקש מהוועדה כי תבחן שוב את הכשלים בנושאי כהונת דירקטורים ותשקול לערוך רפורמה בתחום, בייחוד לאור המציאות הטופחת על פני הציבור בשידור ישיר. ברצוננו להביא בפניכם כדוגמא לעניין זה את מינויו האפשרי של יו"ר חברת הביטוח מגדל, מר אהרון פוגל ליו"ר חברת פרטנר במקביל. מינוי זה מדגיש את הבעייתיות שבהפרדת פעילויות פיננסיות מריאליות מסף מסוים בלבד, שכן על אף שחברות מגדל ופרטנר הן שחקניות משמעותיות ומרכזיות במשק, לא נדרשת מהן הפרדת דירקטורים בהתאם להמלצות הביניים

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 * العنوان للرسائل: ص.ب. 4207، القدس 91043 * هاتف: 02-5000073 * فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

של הוועדה. בעיה זו מחזקת את עמדת התנועה כי יש לבצע רפורמה מקיפה בנושאי כהונת דירקטורים, הכוללת הכשרה ורישוי והכוללת מינוי דירקטורים במשרה מלאה ובשכר תחרותי, על מנת לייצר הליכי קבלת החלטות שישפרו את ניהול הסיכון-סיכוי של 2.5 טריליון ₪ נכסים פיננסיים של הציבור.

רקע

1. מר אהרון פוגל מכהן מאז שנת 2000 כיו"ר דירקטוריון קבוצת מגדל, שבשליטת חברת ג'נלי האיטלקית. על פי פרסומים מהעת האחרונה¹ עולה כי ישנה כוונה למנות את מר פוגל ליו"ר חברת התקשורת פרטנר. חברת מגדל מחזיקה בכ-1.7% מחברת פרטנר, כמו גם בכ-180 מיליון שקל אג"ח של פרטנר. כמו כן, מחזיקה מגדל אג"ח נוספים של חברות השייכות לבעל השליטה של פרטנר, אילן בן דוב. כך, באם יתמנה מר פוגל, הוא ימצא בניגוד עניינים תמידי ועמוק, בין הצורך להיטיב עם המשקיעים במגדל, לבין הצורך לפעול לטובת חברת פרטנר.
2. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) קובע כי לא יכהן כדירקטור במבטח מי שתפקידו או עיסוקיו האחרים יוצרים או עלולים ליצור ניגוד עניינים.² אין חולק כי קיים פער משמעותי בין האינטרסים של חברת מגדל כמלווה בשוק ההון, לבין חברת פרטנר כלווה משמעותית.
3. בהתאם לחוק כל בקשה למינוי דירקטור בחברת ביטוח יש להגיש לממונה לפחות שישים ימים לפני מועד תחילת הכהונה, ורק בהיעדר התנגדות הממונה יאושר המינוי.³
4. באם מתבררים פרטים נוספים לאחר אישור המינוי, שיש בהם כדי להשפיע על ניגוד העניינים בהם נמצאים נושאי המשרה, הרי שבסמכות הממונה להורות על הפסקת כהונתו באם לדעתו הנסיבות החדשות מחייבות זאת.⁴

כשל השוק

5. אין צורך להכביר מילים על הבעייתיות הרבה בכהונה צולבת של דירקטורים. הועדה להגברת התחרותיות במשק קבעה בהמלצות הביניים שהגישה, כי "כאשר הדירקטור המכהן בגוף פיננסי משמעותי הוא בעל זיקה לגוף ריאלי משמעותי, פוטנציאל להיווצרות ניגודי עניינים הוא גדול, גם בהינתן ההגנה הנגזרת מהרגולציה הקיימת".⁵

¹ ראו: <http://www.themarket.com/markets/1.1612404>

<http://www.calcalist.co.il/markets/articles/0,7340,L-3557864,00.html>

וגם <http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000713384>

² סעיף 41(ט)א לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), תשמ"א-1981.

³ סעיף 41(י)א לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), תשמ"א-1981.

⁴ סעיף 41(ג) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), תשמ"א-1981.

⁵ עמוד 24 לטיטוט המלצות הועדה להגברת התחרותיות במשק.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

6. אך לעמדתנו, האתגר הגדול הניצב בפני הועדה ורשויות הממשל התאגידי בישראל בכלל, הוא ביצוע רפורמה מקיפה במינויים והכשרתם של הדירקטורים. זאת, לאור האנומליה הבלתי מתקבלת על הדעת הקיימת כיום, לפיה 150-200 הדירקטורים המנהלים את כלל חסכויות הציבור הרחב, כ-2.5 טריליון שקלים, ממונים ללא הכשרה מקצועית נאותה, המותאמת לדרישות התפקיד. הדירקטורים אינם מחויבים בבחינות או ברישוי כפי שניתן היה לצפות משומרי הסף של כספי הציבור ומרביתם ממונים בצורה ישירה או עקיפה על ידי בעלי השליטה..
7. בכל הקשור להליכי מינוי דירקטורים בבנקים בישראל, הבענו את עמדתנו בפורומים שונים (בין השאר במסגרת נייר העמדה שהוגש לוועדת הריכוזיות והערות שהוגשו בנושא התיקון לחוק מראני), כי יש לקדם תפיסה ניהולית-פיקוחית חדשה, שתדאג לרמתם המקצועית של דירקטורים באמצעות יצירת מנגנון הסמכה ורישוי באמצעות מוסדות מורשים ותבטיח רמת ניהול גבוהה ביותר וקידום שינוי במערכת הפיקוח על הבנקים.
8. בהתאם לתפיסה הניהולית-פיקוחית החדשה, דירקטורים יועסקו במשרה מלאה ובשכר מלא, והדרישות מדירקטור יועלו בצורה משמעותית. אין מדובר בפרויקט רחב מימדים, שכן מדובר, כפי שציינו, על כ-150-200 דירקטורים בלבד, והתועלת שטומנים בחובם הליכי ההסמכה והרישוי עצומה, שכן הדירקטורים הם למעשה שומרי הסף של 2.5 טריליון שקלים, כלל חסכויות הציבור בישראל.
9. תפיסה ניהולית-פיקוחית חדשה זו תמנע מראש מצבים מהסוג המתואר לעיל ותקל על הגופים הרגולטוריים, שכן תחייב דירקטור לקבל רישיון, לכהן במשרה מלאה, בדירקטוריון אחד בלבד, והשאלה בנוגע לניגודי עניינים בשל כהונה כפולה כלל לא תעלה.
10. ראוי לציין כי בזמן האחרון אנו עדים למקרים נוספים בהם בעלי תפקידים בכירים נדרשו לוותר על אחד מתפקידיהם בשל דרישת הרגולטור להימנע מכהונה כפולה בתאגידיים ריאליים ופיננסיים. כך לדוגמה אירית איזקסון נדרשה להתפטר מתפקידה כדירקטורית באי.די.בי פיתוח כתנאי להמשך כהונתה כיו"ר ישראלכרט במקביל לכהונתה כדירקטורית בבנק הפועלים. יעקוב פרי, שכהן כיו"ר בנק מזרחי נדרש לוותר על מינויו כדירקטור בחברת פרטנר בשל ניגודי עניינים. בשנת 2010 נדרש אהוד שפירא לוותר על כהונתו כיו"ר הפניקס על מנת לאשר את מינויו כדירקטור בבנק לאומי.
11. עוד נציין כי בניגוד למקרים האמורים, משה ברקת, המכהן כיו"ר הפניקס אחזקות בע"מ מכהן במקביל כדירקטור בקבוצת דלק בע"מ, דלק מערכות אנרגיה בע"מ, הפניקס חברה לביטוח בע"מ, אלעד אירופה בע"מ, וטי.גי.אי השקעות בע"מ. במקרה זה הקושי נובע גם מעירוב גופים פיננסיים וריאליים מהגדולים במשק (הפניקס ודלק) וגם מכיוון שבעל השליטה בחברות הוא אחד- יצחק תשובה. ועל אף הבעייתיות הרבה שבכהונה זו מילא הרגולטור פיו במים ולא אסרה.

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 * العنوان للرسائل: ص.ب. 4207، القدس 91043 * هاتف: 02-5000073 * فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

12. נדמה, שהמקרים הנ"ל מדגימים היטב את המתרחש בישראל- נעשים ניסיונות לאתגר את כללי הממשל התאגידי, לעתים ביתר הצלחה ולעתים הרגולטור עומד בפרץ. מקרים אלו מדגישים את היתרונות בגישתנו, שמונעת מראש את האפשרות לכהונה כפולה, ומייתרת את הצורך ברגולציה אקטיבית.

13. אנו קוראים לחברי ועדת הריכוזיות, שקיבלו מנדט לפעול להגברת התחרותיות במשק, לקבוע כי יש לאמץ מודל פיקוחי ניהולי חדש לפיו יכתבו נהלים מסודרים להכשרה ל-200-150 הדירקטורים האמונים על 2.5 טריליון ₪ נכסים פיננסיים של הציבור, יתבצעו הליכי בחינה ורישוי מוסדרים על ידי גופים רגולטורים, ויהפכו את תפקיד הדירקטור למקצוע במשרה מלאה, בשכר תחרותי, ואזי הדירקטורים יוכלו לשמש כשומרי סף אפקטיביים, שעניינם אחד- שמירה על כספו של הציבור.

בכבוד רב,

נילי אבן-חן, עו"ד
מנהלת מחלקת כלכלה ומחקר

עמרי בן חורין
מחלקת כלכלה ומחקר